

“BİR İŞE SEVGİ BULAŞIRSA SONUÇ İLLA İYİ OLUYOR”

♦ ♦ ♦

Günümüzün en üretken yazarlarından Ayşe Kulin... 2021 yılında eserleri arasına otobiyografik kitaplarının sonuncusu olan “Hazan”ı ve İstanbul taksicileriyle yaşadığı deneyimleri aktardığı “Taksiii” adlı kitabı ekledi. “Yazmazsam boşlukta asılı kalmış gibi hissediyorum kendimi” diyen Kulin, eserlerinin ve hayat felsefesinin ipuçlarını Bizden Haberler dergisi ile paylaştı...

YAZI
Arzu Erdoğan

Enerjisi ve neşesi kendisiyle karşılaşan herkesi hayran bırakıyor. O yazarken mutlu oluyor, okurları yazdıklarını okurken... Söylediklerinden anlıyorsunuz ki kendisine yük gelen hiçbir şeyi sırtında tutmuyor, yaptığı her işi de çok severek yapıyor. Belki de işin sırrı bu, yüklerinden kurtulup hafiflemek ve koşulsuzca sevmek...

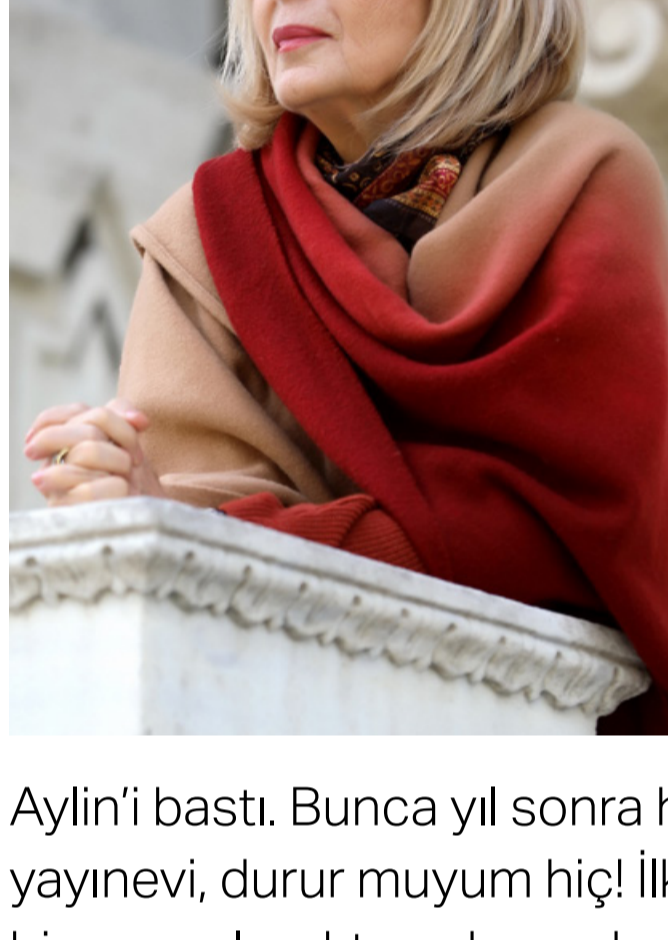
Ayşe Kulin ile eserleri, çalışmaları ve hayata bakışı üzerine konuştuk.

1989 yılında TRT için dizi olarak çekilen, Mahmut Şevket Esendal’ın “Ayaşlı ve Kiracıları”nın sizin için çok önemli olduğunu biliyorum; dizinin sanat yönetmeniydiniz. Sizi sanat yönetmenliğine götüren, oradan da yazın hayatının içine çeken süreci anlatabilir misiniz?

“Ayaşlı ve Kiracıları”, yönetmen Tunca Yönder’in ısrarıyla TRT’nin dublajsız çekilmiş ilk dizisiydi. Çekim çok eziyetli geçmişti çünkü şehir merkezi sayılan bir mekânda, her sahnenin çekimi on kat zorlaşıyordu. Ya sokaktan soğan-patates satıcıları geçer ya korna sesi duyulur ya da ezan okunurdu; durur beklerdik. Ekipten biri hapşırır veya öksürür, haydi baştan çek... Bir keresinde o semte her nereden geldiyse bir eşek gelmiş, anırmaya başlamış dakikalarca susmamıştı. 12 Eylül darbesi sonrasıydı, akşam saat 11:00’den sonra bir de sokağa çıkma yasağı! Çektiğimiz bölümü bitirememişsek sabahlardık çekim mekânında. Ama tamamlanmış bölümleri tüm ekip birlikte seyrettiğimizde aldığımız keyfi tarife kelimeler yetmezdi. Hayatımın en güzel anıları arasındadır o günler. Ben yüzü aşkın reklâm filmi çekimi sonrasında, iyi pişmiş bir kıvamda katılmışım dizi ortamına ama yazın hayatına kamera arkasından geçemedim. Zaten yazın hayatının içindeydim, pek çok gazetenin sanat sayfalarına kendi adımla, Gelişim Yayınları’nın çeşitli dergilerine de boşandığım eşimin soyadıyla yazılar veriyordum. Ek gelire ihtiyacım olduğu kadar yazmayı çok sevdiğim için de.

Neden TV’de veya sinemada devam etmek istemediniz? Çünkü Tiyatro Yazarları Derneği aynı yıl size “En İyi Sanat Yönetmeni” ödülü de verdi. Bu, devam etmek için iyi bir motivasyon olsa gerek...

Televizyon ve Tiyatro Yazarları Derneği bana “En İyi Sanat Yönetmeni” ödülünü 1988-89 yılı çalışmalarım için verdi. 50 yaşına yaklaşmışım; çalışma saatleri sabahlara kadar uzayabilen ve kapalı mekânlarda sigara yasağı olmadığı için her anı kesif sigara dumanında geçen bir işte çalışmak yerine, daha düzenli bir ortamda çalışmak için bir holdingde kurumsal iletişime girdim. Gazete ve dergilere yazı vermeye de devam ettim. Hatta o yıllarda bir otel dergisinin de yazı işleri müdürlüğünü yapıyordum. Benim çalışma hayatım, boşandığım 1978 yılında başladı ama evliken de bir ansiklopedik serinin beş ayrı kitabını Türkçeye çevirmiştim. Kısacası yazmak hayatımın hep ön planında oldu.

Bir röportajınızda “Benim bütün hayalim yazar olmaktı” diyorsunuz. Ama ilk öykü kitabınız “Güneşe Dön Yüzünü”, 1984 yılında yayınlandı; yani 43 yaşındaydınız. Yazı hayatınızın geç başladığını düşünmüyor musunuz? Sizi bu kadar beklemeye iten neydi?

Daha önce de belirttiğim gibi yazı hayatım çok erken başladı. Geciken, yazmam değil, bir yayıncı bulmamdır aslında. Onu da 25 yıl yayıncı kapılarında süründükten sonra, kazandığım Haldun Taner ve Sait Faik Öykü Ödülleri sayesinde buldum ve o yayıncı (Remzi Kitabevi) ilk romanım

Aylin’i bastı. Bunca yıl sonra hayalim gerçek olmuş, bulmuşum bir yayınevi, durur muyum hiç! İlk yıllar beni unutmazınlar diye her sene bir romanla çıktım okurun karşısına. Sonra bu bir alışkanlık oldu... Yazmazsam boşlukta asılı kalmış gibi hissediyorum kendimi.

Tam da onu soracaktım; Ayşe Kulin denince ilk akla gelen kitap, “Adı: Aylin”. Biyografik olmasının ötesinde, gerçek bir cinayetin anatomisi aslında. Size göre “Adı: Aylin”de insanları bu kadar yakalayan ne oldu? Gerçekliği, yalın anlatım dili, kurgusu, hazin sonu...

Benim ilk romanımdı, acemilik dönemimde yazılmıştı. Neden bu kadar çok sevildiğini okurlarım yanıtlasın, çünkü ben Aylin’den çok daha değerli başka kitaplar yazdığımı inanıyorum. Niye çok tutulduğuna ilişkin size verebileceğim tek neden, birlikte büyüdüğüm ve çok sevdiğim birinin hayatını anlatmamdı bence. Bir işe sevgi bulaşırsa sonuç illa iyi oluyor!

Hayata Osmanlı döneminde bir paşa torunu olarak görkemli konaklarda başlayan, veremle savaşırken bir seramik sanatçısına dönüşerek yurt dışında dahi isim yapan, Atatürk’ün yaveriyle evlenip Cumhuriyet’in kuruluşuna yakından tanıklık eden ve dünyamızı yoksul bir solcu olarak terk eden “Füreyâ”nın kurgusunu ben çok sağlam bulurum. Ayrıca “Veda” ve “Her Yerde Kan Var” itina ile araştırılmış, iyi kurgulanmış romanlarımdır. Kurgu romanlar arasındaki favorilerim ise “Gizli Anların Yolcusu” ve “Tutsak Güneş”.

Öyküleriniz, romanlarınız ve biyografik romanlarınızı; üçü de ayrı lezzette. Sizi en çok mutlu eden hangisi?

Tek başına hiçbirisi. Benim için en büyük mutluluk, odaklandığım fikri bir roman hâline getirebilme aşaması.

“Veda”, “Umut”, “Hayat”, “Hüzün”, “Hayal” ... Otobiyografik romanlarınızın sonuncusu olan “Hazan” ise yeni yayınlandı. Okuyucu karşısında bu kadar savunmasız kalmak ürkütüyor mu sizi? Yoksa üzerinizdeki yüklerden yazarak mı kurtuluyorsunuz? Yani bu aslında sizin için bir terapi mi?

Ben otobiyografik çalışmalarımı özelimle değil, yaşadığım dönemlerin siyasi ve toplumsal olaylarıyla örererek yazdım. Yazmayı ise hayatımın amacı olarak düşündüğüm için, ona terapi diyemeyeceğim. Hayatın her zorluğunu kendi çabalarımla geçiştirdiğimden terapiye ayıracak zamanım da hiç olmadı. Ben üzerimde yük taşımam zaten; kaba, hoyrat ya da aldatan kocaları boşarım, kaba hoyrat patronlara istifamı sunarım, hemen atarım o yükü sırtımdan... Çocuklarımla torunlarım ise hayatımın en büyük katma değerleri, armağanları. Böyle bakıldığında otobiyografik romanlarımla savunmasız kaldığımı düşünmüyorum.

Son yayınlanan kitabınız, İstanbul taksilerini anlatan “Taksiii”. Biliyorsunuz İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbulluların taksilerle ilgili ciddi sorunları var. Kitap denk mi düştü, yoksa bilinçli olarak mı konuyu seçtiniz?

“Taksiii”ye bir kitap diyemeyeceğim, o kar helvası kıvamında bir kitapçık. Gazetelerde İstanbul Belediyesi’nin taksi sorununu çözmek için taksi alma girişiminin 10. kez engellendiğini okuyunca, başımdan geçenlerle içimden taşanları 10 gün içinde toparlayıp yayıncıma sundum; çünkü gerçekten İstanbullular olarak müthiş bir taksi ezası yaşamaktayız. Dolayısıyla “Taksiii”ye bir kitap olarak değil, yazılı bir protesto olarak bakın lütfen.

Eskiden beri pek çok insan taksilerde tüm Türkiye’nin anatomisini çıkarmanın mümkün olduğunu söyler. Oysa sizin tespitiniz çok başka. Özetle diyorsunuz ki, “Taksiye binebilen kesim, orta sınıf. Oradan sadece orta sınıfın beklentilerini anlayabilmek mümkün”. En azından orta sınıfı ve onlara bakışı anlayabilmek için soruyorum: Ne istiyorlar, ne bekliyorlar? Alt sınıfı oluşturan taksi şoförlerinin onlara bakışı ve hisleri nasıl?

Bu görüş bana değil, bindiğim bir taksinin şoförüne ait. Haklıydı, zenginlerin şoförlü arabaları vardır, yoksullarda ise zaten taksiye verecek para bulunmaz. Ama şu gerçeği unutmayalım; hangi sınıftan gelirsek gelelim, bir gün hepimizin bir taksiye ihtiyacı olabilir. Bir kalp krizi vakasında, zenginün şoförü o gün işe geç kalmışsa taksi çağrılır ya da bir gariban ölüm döşeğindeki yakınına yetişecektir mesela. Taksiye saatlerce erişememek bir şehrin ayıbıdır. Ben sadece bu ayıbı görmezden gelenlere seslenmek istedim bu kitapta.

Taksi şoförleri yolculara, yolcular şoförlere, bakkala, manava kızgın. Kısaca herkes birbirine öfke duyuyor, patlamaya yer arıyor. Bu öfkeyi nasıl yorumluyorsunuz?

Evet, herkesin çok ama çok kızgın olduğu bir toplumuz. Tüm televizyonlar sabahtan akşama modadan tutun yemek programlarına, siyasi konuşmalara dek, bu kızgınlığa çanak tutuyor. Bir de ata sözümüz var malum; Balık baştan kokar! Örnek alacaklarımız çok kızgınsa, biz de kızgın oluruz hâliyle.

Pandemi süreci pek çok insan için çok ciddi sıkıntı ve travmayla geçti. Siz süreci nasıl atlattınız? Neler yaptınız? Üretim sürecinizi etkiledi mi?

Ben her zaman yapmakta olduğumu yaptım. Yazdım. Sıkıldım. Yine yazdım. Sıkılmasaydım, “Hazan” daha aydınlık bir kitap olabilirdi kuşkusuz ama kitaplar da dönemlerinin ve onları yazan canların aynalarıdır, öyle değil mi?

Bundan sonraki projeleriniz neler? Dizi ve film olmak üzere senaryolaştırılan bir kitabınız veya üzerinde çalıştığınız bir başka kitabınız var mı?

Üzerinde çalıştığım bir kitabım var. Günümüzden 50 yıl sonrasını anlatan bu kitapta doğayı tahribe bu tempoda devam edersek, başka bir gezegene göçün kaçınılmaz olacağına farkındalık yaratmaya çalışıyorum.

Son olarak şunu sormak istiyorum size: “Hazan”ı yaşarken, yaşınızın getirdiği bugünkü bilgeliğinizle tüm yaşadıklarınızla hesaplaşmanızı, kavganızı bitirebildiniz mi? İçinizde ukde kalan bir şey var mı?

İçimde ukde kalan bir değil çok şey var ama kimin yok kil!